

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ,ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΠΡΟΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ;

Τι είναι αλήθεια το Νηπ/γείο και η Νηπ/γωγός; Ποιος είναι ο ρόλος και ο σκοπός του και ποιος ο ρόλος του/της Νηπ/γωγού; Ανήκει το Νηπ/γωγείο στην Α/θμια εκπαίδευση ή αποτελεί μια ξεχωριστή βαθμίδα; Είναι σχολείο ή είναι κάτι διαφορετικό απ' αυτό;

Ίσως μου πείτε ότι οι απαντήσεις είναι αυτονόητες. Όμως αυτό που εγώ διαπιστώνω είναι ότι επειδή ακριβώς δεν είναι σαφείς οι ρόλοι και οι σκοποί σ' αυτό δημιουργήθηκε ένα κλίμα ευδόκιμο, ώστε μέσω αυτού να εισάγουν οι εκάστοτε κυβερνήσεις σημαντικό μέρος των αντιδραστικών τους αλλαγών (όπως πρωινή ζώνη, επέκταση ωραρίου, σπρώξιμο στους δήμους και ιδιώτες, κυλιόμενο ωράριο, κ.λπ.).

Η μέχρι τώρα άρνηση της καθιέρωσης της 2/χρονης υποχρεωτικότητας, η αντιμετώπιση του Νηπιαγωγείου ως απόπαιδου της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η εμπλοκή πλήθους φορέων που αποτελούν τυπικές ή άτυπες μορφές Νηπιαγωγείων χωρίς εκπαιδευτικές αρχές και προγράμματα, καθώς και η εμπλοκή του ρόλου της-του νηπιαγωγού με το ρόλο άλλων ειδικοτήτων που ασχολούνται κυρίως στους παιδικούς σταθμούς, η ίδια η ασάφεια του νόμου 1566 (αρθ,3, παρ.2 και 9β), οι νόμοι της αποκέντρωσης 2218 και 2240, αλλά και οι θεωρίες περί "παιδικών κέντρων" που αποτέλεσαν και τον προπομπό του "ολοήμερου", όπως ήταν φυσικό έχουν δημιουργήσει ένα θολό τοπίο γύρω από το ρόλο και τους σκοπούς του Νηπιαγωγείου όπως και για το μέλει γενέσθαι αυτού του πολύπαθου θεσμού.

Είναι βασικό λοιπόν να έχουμε ξεκάθαρες θέσεις και απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Ας δούμε λοιπόν: ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΥΝΙΣΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ Ή ΟΧΙ;

Είναι δεδομένο ότι εκπαίδευση είναι η ανάπτυξη των σωματικών, διανοητικών και ηθικών δυνάμεων του παιδιού. Είναι η μετάδοση και αφομοίωση γνώσεων, μεθόδων και συνηθειών που αποτελούν βασικό μέσο προετοιμασίας για τη ζωή. Όπως είναι και γνωστό ότι κατά τη διαδικασία της εκπαίδευσης πραγματώνονται οι στόχοι της μόρφωσης και της αγωγής. Αντίθετα "αγωγή" και "διαπαιδαγώγηση" είναι μια ευρύτερη έννοια και διαδικασία από την εκπαίδευση και έχει να κάνει με τη συστηματική διαμόρφωση της προσωπικότητας με σκοπούμενες αξίες και συμπεριφορές που έχουν σαν στόχο την ενεργητική συμμετοχή σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνίας, στη δημόσια, οικονομική και πολιτιστική ζωή. Και βεβαίως η αγωγή εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της δραστηριότητας όλων των μηχανισμών και δομών μιας κοινωνίας. ως αποτέλεσμα της δραστηριότητας της οικογένειας, του σχολείου, των προσχολικών και εξωσχολικών οργανώσεων και της κοινωνίας στο σύνολό της.

Με βάση αυτά τα δεδομένα γίνεται σαφές ότι το Νηπ/γείο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο πλαίσιο των ευρύτερων στόχων της Α/θμιας εκπαίδευσης. Είναι σχολείο μέσα στο οποίο πρωτίστως παρέχεται εκπαίδευση, δηλ. με συστηματικό τρόπο βοηθά στην ανάπτυξη των σωματικών, διανοητικών και ηθικών δυνάμεων του παιδιού. Μεταδίδει γνώσεις και δεξιότητες και με μεθοδικό τρόπο βοηθά στην αφομοίωσή τους. Δευτερευόντως δε διαμορφώνει προσωπικότητες με αξίες και συμπεριφορές όπως άλλωστε κάθε σχολείο αλλά και κάθε κοινωνικός σχηματισμός. Μόνο που λόγω μιας κάποιας ευελιξίας που υπάρχει στο σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματός του (πράγμα άλλωστε αναπόφευκτο αφού αναφερόμαστε στην εκ/σι παιδιών ηλικίας 4-6 χρόνων, όπου το παιδί έρχεται για πρώτη φορά σε επαφή με οργανωμένη και δομημένη εκπαιδευτική διαδικασία) προκαλείται σύγχυση και δίνεται καμιά φορά η αίσθηση ότι είναι κάτι διαφορετικό απ' το άλλο σχολείο. Είναι όμως σχολείο και αυτή η ελευθεριότητα του προγράμματος δεν μπορεί να αναιρεί τον εκπαιδευτικό του ρόλο.

Και βέβαια σαν σχολείο κουβαλά και αυτό όλα τα βαρίδια της Α/θμιας. Και στο Νηπιαγωγείο έχουμε περιορισμούς. Υπάρχει συγκεκριμένη ύλη που το περιεχόμενό της σ' όλους τους τομείς καθορίζεται από το ΥΠΕΠΘ σύμφωνα με τη γενικότερη θεώρηση της εκπαίδευσης και της αγωγής. Έχουμε ελάχιστες δυνατότητες να κάνουμε πράγματα έξω απ' αυτά που υπαγορεύει το πρόγραμμα. Και εδώ έχουμε να αντιμετωπίσουμε σκόρπιες, κατακερματισμένες πολλές φορές

πληροφορίες που συνυπάρχουν με ιδεοληψίες και ιστορικές αναλήθειες. Και εδώ χρησιμοποιούνται ως μέθοδος αναμόρφωσης της ύλης και του περιεχομένου τα λεγόμενα <καινοτόμα> προγράμματα, που στο όνομα της ολιστικής προσέγγισης της γνώσης, κατατεμαχίζουν το γνωστικό αντικείμενο, ενώ υλοποιούνται από λίγους για λίγους. Και εδώ υπάρχει ο έλεγχος από το σχολικό σύμβουλο και τους προϊσταμένους. Και εδώ είναι γελοίο να ισχυριζόμαστε ότι υπάρχουν ίσες ευκαιρίες επειδή δεν υπάρχουν εξετάσεις και βαθμολογία, αφού οι ευκαιρίες, τα εφόδια και τα χαρακτηριστικά των παιδιών καθορίζονται όχι μόνο απ' το σχολείο αλλά από τη τάξη που ανήκει η οικογένεια από την οποία προέρχονται. Και φυσικά οι δυνατότητες παρέμβασής μας είναι πολύ περιορισμένες και δεν μπορούμε ως άτομα όσο και αν το θέλουμε να κάνουμε ξαφνικά το Νηπ/γείο παράδεισο.

Το Νηπιαγωγείο λοιπόν είναι σχολείο και παρέχει εκπαίδευση. Υποστηρικτής άρα της "σχολειοποίησης"; Θα με ρωτήσετε. Κατ' αρχήν, ο όρος είναι πολύ γενικός και δεν μπορεί να ξεμπερδέψει κανείς με μια μονοκοντυλιά. Με δεδομένα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το Νηπ/γείο ως προς τη σκόπιμα διατηρούμενη ασάφεια του ρόλου του, θα παρατηρήσω το εξής: Αν με τον όρο "σχολειοποίηση" εννοείται η υποχρεωτικότητα της προσχολικής εκπαίδευσης. Αν εννοείται ο ενιαίος σχεδιασμός των αναλυτικών προγραμμάτων και η δωρεάν διανομή εκπαιδευτικού -παιδαγωγικού υλικού σαφώς και είμαι υπέρ. Αν όμως εννοείται η διεκπεραίωση σώνει και καλά της ύλης, το παραγέμισμα του αναλυτικού προγράμματος με όλο και περισσότερες γνώσεις που έχουν αναφορά κυρίως στο δημοτικό, η εντατικοποίηση, η αξιολόγηση, η συστηματική γραφή και ανάγνωση και η μετατροπή ενός νηπιακού τμήματος σε "κλασική" αίθουσα διδασκαλίας απ' όπου έχει εξοβελιστεί κάθε έννοια παιγνιώδους και ευχάριστης προσέγγισης της γνώσης, τότε βεβαίως και είμαι κατηγορηματικά αντίθετη.

Το να αρνούμαστε όμως όλα αυτά δεν πρέπει να σημαίνει ότι αμφισβητούμε τον εκπαιδευτικό ρόλο, γιατί σε αντίθετη περίπτωση το μόνο που θα κάνουμε είναι να το ρίχνουμε βορά στους δήμους όπου αποκλειστική και κύρια υποχρέωση είναι η προσφορά ασφαλούς διαμονής, φροντίδας και μέριμνας του παιδιού.

Βέβαια, οφείλω να επισημάνω ότι η αναφορά σε έννοιες όπως εκπαίδευση, αγωγή και διαπαιδαγώγηση γίνεται στο πλαίσιο της γενικής έννοιας του όρου, αφού στις συνθήκες του συστήματος που ζούμε κανένα σχολείο δεν προσφέρει ολόπλευρη μόρφωση και δεν διαμορφώνει ολοκληρωμένες προσωπικότητες. Εξάλλου είναι τραγικό λάθος να εξυψώνεται ο κοινωνικός ρόλος του νηπιαγωγείου και να του αποδίδεται μόνο ρόλος αγωγής και μάλιστα να θεωρείται ικανό να προσφέρει "ολοκληρωμένη διαπαιδαγώγηση" με ταυτόχρονη υποβάθμιση του ρόλου της οικογένειας. Είναι σαν να εθελουφλούμε. Γιατί η αγωγή προσδιορίζεται μέσα από τις συγκεκριμένες κοινωνικές σχέσεις μέσα στις οποίες ζούμε, δηλ. σχέσεις εκμετάλλευσης και ανταγωνισμού. Επομένως η παρέμβαση που μπορεί να γίνει μέσα σε τέτοιο πλαίσιο απ' όσους οραματίζονται κάτι καλύτερο είναι ελάχιστη.

Με βάση όσα ανέφερα παραπάνω και με τη θεώρηση ότι το Νηπιαγωγείο είναι κομμάτι της Α/θμιας εκπαίδευσης, αυτό που πρέπει να διεκδικούμε είναι:

- Δίχρονη-δημόσια και δωρεάν προσχολική εκπαίδευση σε παιδιά ηλικίας 4-6 χρ. που θα παρέχεται στο Δημόσιο Νηπ/γείο και θα σέβεται την προσωπικότητα και τις αναπτυξιακές ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας. Με αποκλειστικό φορέα ευθύνης και παροχής το ΥΠΕΠΘ και από εκ/ακούς μόνο με πτυχίο των πρώην Σχολών Νηπιαγωγών και των Παιδαγωγικών Τμημάτων των ΑΕΙ. Ο διακριτός ρόλος Νηπιαγωγού- Βρεφοκόμου- Βρεφονηπιαγωγού (όπως με πονηρό τρόπο το υπουργείο μετονόμασε ορισμένες σχολές Βρεφοκόμων) είναι επιβεβλημένος όχι γιατί υπάρχει η παραμικρή πρόθεση υποβάθμισης του δικού τους έργου, αλλά γιατί απορρέει από τις συγκεκριμένες Ακαδημαϊκές σπουδές και το συγκεκριμένο έργο που επιτελεί ο καθένας.

Μη ξεχνάμε ότι μια από τις αιτίες που έχει διαμορφωθεί αυτό το θολό τοπίο γύρω απ' το Δημόσιο Νηπιαγωγείο και του ρόλου του-της Νηπιαγωγού είναι η πληθώρα σχολών και ειδικοτήτων με σημείο αναφοράς την προσχολική ηλικία, χωρίς σαφή ορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων τους.

Ευχαριστώ για το χρόνο

(Παρέμβαση της Νηπ/γώγου Περάκη Καίτης στην Πανελλαδική συνάντηση Νηπιαγωγών στο Μαράσλειο. 8/3/2009)